

Toksikolojinin kanun ve adalet için uygulanması olarak tanımlanan adli toksikoloji içinde, adli amaçlı yapılan madde testleri önemli bir alt alandır. Kişilerin yasaklı/kontrole tabii maddelerin ve/veya metabolitlerinin biyolojik materyallerde analizi ile madde kullanımı ve ilişkili durumların adli olarak değerlendirmesini kapsamaktadır. Adli toksikolojik analizlerde en doğru sonucun alınması en önemli amaçtır. Uygun analitik yaklaşımın kullanılmaması, var olan bir maddenin kişide saptanamaması veya olmayan bir maddenin bulunması gibi sonradan giderilmesi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilir.¹

Çağımızda suçlar ve cezaların uygulanması için geliştirilen modern yöntemlerden birisi denetimli serbestlik kavramıdır. Denetimli serbestlik, yasa tarafından belirlenen deneme süresinde, kişinin cezasının sosyal hayat içerisinde infazına olanak sağlayan bir ceza sistemidir. Suç işleyen kişi sosyal yaşam içerisinde denetimli serbestlik yoluyla gözlemlenmektedir. Denetimli serbestlik, kişinin ailesiyle bağlarını sürdürebilmesi ve sosyal hayatını uyum içinde sürdürebilmesi için oluşturulmuş bir yasadır. Bu süreçte, yardım ve koruma hizmetlerini geliştirmek, hükümlülerin yeniden suç işleminin önlenmesi ve topluma kazandırılmasını hedeflemektedir.^{2,3} Dolayısıyla denetimli serbestlik sistemi, aslında sistemin bir taraftan adli makamların talepleri doğrultusunda hükümlülerin toplumda etkin denetimini sağlamak, gerekli psiko-sosyal desteklerin sunulması ile hükümlülere yardım ederek onları iyileştirmek, topluma yeniden uyumlarını kolaylaştırmak ve yeniden suç işleme riskini azaltarak toplumun korunmasını sağlamaktır.⁴

► Geçmişten Günümüze Denetimli Serbestlik Uygulamaları

1588 yılında Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da bir mahkeme, 16 yaşından küçük hırsızlık suçlusu bir sanık hakkında, ölüm cezası yerine sanığın devlet tarafından eğitilip düzeltilmesi ve iyileştirilmesine yönelik bir karar vermiştir. Hapsetmek yerine suçluyu toplum içinde sınırlı bir serbestliği dâhilinde, bir rehber eşliğinde

lanımının/suçun tekrarının önlenmesi dışında, denetimli serbestlik hizmetlerinin denetim, yardım, rehberlik ve koruma amaçlarına ne derece ulaştığı da ayrıca değerlendirilmelidir. Sistemin bir bütün olarak etkinliğinin değerlendirilmesi aşamasında sonuç değerlendirmesinden önce süreç değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi ve hayata geçirilen uygulama ve programların gerçekte baştan hedeflendiği şekliyle uygulamaya geçirilip geçirilmediğinin de incelenmesi büyük önem taşımaktadır.⁴

Sorunların oluşmasını engelleyecek uygulamanın denetimli serbestlik uzmanlarının çalışma alanları içinde yer alan denetim ve takip süreçlerindeki gerekli adli laboratuvar uygulamalarının (analitik rehberler, bu süreçte rol alan kişilerin eğitimi, yasal düzenlemeler) yerleştirilmesi ve aynı zamanda denetimlerin de sağlanması gerekmektedir. Bu da ancak kaliteli ve etkili bir bilimsel farkındalıkla çalışan yapıların ilgili bakanlık kurumları ile yapacakları işbirliği ile sağlanabilecektir.

Sonuç olarak; madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik ve tedavi uygulanan hükümlülerin ve sadece denetimli serbestlik tedbiri kararı verilenlerin ayrı olarak değerlendirilmesi önemli bir gerekliliktir. Bu durumdan kaynaklı olarak bahsedilen sorunlar ve mağduriyetlerin yaşanmaması ve adaletsizliğin önüne geçilmesi için bu ayrımın yapılarak hizmetin adaletli olarak sunulması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

1. Barry Levine, editor. Forensic Drug Testing. In: Principles of Forensic Toxicology. 4th ed. USA; 2003. p. 1–46.
2. T.C. Cezaevleri ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü [Internet]. [cited 2017 Oct 15]. Available from: <http://www.cte.adalet.gov.tr/>
3. Piquero NL. A recidivism analysis of Maryland's community probation program. J Crim Justice. 2003;31(4):295–307.
4. Topçuoğlu T. Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Etkinliğinin Bilimsel Olarak Değerlendirilmesi. In: Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10 Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı “ Uluslararası Yaklaşımlar.” İstanbul: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı; 2015. p. 445–55.
5. Yavuz HA. Türkiye’de Denetimli Serbestlik Mümkün Müdür? Dünü, Bugünü ve Yarınıyla Türk Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik. In: Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10 Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı “ Uluslararası Yaklaşımlar.” İstanbul: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı; 2015. p. 15–23.
6. Kamer VK. Ceza Adalet Ve İnfaz Sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi. Adalet Derg. 2007;31:69–80.
7. Adams SB, Olson DE, Adkins R. Results From The 2000 Illinois Juvenile Probation Outcome Study [Internet]. Chicago; 2002. Available from: <http://www.icjia.state.il.us/assets/pdf/ResearchReports/juvenile2000study.pdf>

8. Altındağ Ö, Ege A. Hollanda’da Denetimli Serbestlik. In: Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10 Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı “Uluslararası Yaklaşımlar.” Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı; 2015. p. 61–7.
9. Kamer VK. Madde bağımlılarının rehabilitasyonunda yeni dönem denetimli serbestlik. TBB Dergis. 2008;79:275–308.
10. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu [Internet]. [cited 2017 Nov 29]. p. 2004. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
11. Genç Y. Denetimli Serbestliğin Yararlanıcılar Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri. In: Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10 Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı “Uluslararası Yaklaşımlar.” Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı; 2015. p. 476–88.
12. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği [Internet]. 2013 [cited 2017 Oct 15]. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-7.htm>
13. Gulec G, Kosger F, Essizoglu A. DSM-5’te Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları. Psikiyatr Guncel Yaklasimler - Curr Approaches Psychiatry [Internet]. 2015;7(4):1. Available from: <http://www.scopemed.org/?mno=183252>
14. Huebner BM, Cobbina J. The Effect of Drug Use, Drug Treatment Participation, and Treatment Completion on Probationer Recidivism. J Drug Issues. 2007;37(3):619–41.
15. The Substance Abuse and Mental Health Services Administration [Internet]. [cited 2017 Oct 15]. Available from: <https://www.samhsa.gov/>
16. Erdem A, Akgür SA, Ertaş H, Ertaş N. Kötüye Kullanılan Maddelerin Analizi. In: Akgür SA, Coşkunol H, editors. Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Toksikolojisi. 1st ed. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 2014.
17. Society of Forensic Toxicologists [Internet]. [cited 2017 Oct 10]. Available from: <http://www.soft-tox.org/society>
18. European Workplace Drug Testing Society [Internet]. [cited 2017 Oct 18]. Available from: <http://www.ewdts.org/about-ewdts.html>
19. Adli ve Klinik Toksikoloji Derneği (AKTOD) [Internet]. [cited 2017 Oct 10]. p. 4. Available from: <http://www.aktod.org/Hakkimizda.asp>
20. American Correctional Association [Internet]. [cited 2017 Oct 15]. Available from: http://www.aca.org/ACA_Prod_IMIS/ACA_Member/About_Us/Our_History/ACA_Member/AboutUs/AboutUs_Home.aspx?hkey=0c9cb058-e3d5-4bb0-ba7c-be29f9b34380
21. Glaze BLE, Bonczar TP. Probation and Parole in the United States , 2006 [Internet]. Bureau of Justice Statistics Bulletin. 2007. Available from: <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/ppus06.pdf>
22. Reingle Gonzalez JM, Walters ST, Lerch J, Taxman FS. The relationship between drug use, drug-related arrests, and chronic pain among adults on probation. J Subst

Abuse Treat [Internet]. 2015;53:33–8. Available from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jsat.2014.12.005>

23. Denetimli Serbestlik Tedavi Hizmetleri Genelgesi [Internet]. 2015 [cited 2017 Oct 15]. Available from: <http://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/2796,denetimliserbestliktedavihizmetlerigenelge-1pdf.pdf?0>
24. SOFT Guideline [Internet]. Society of Forensic Toxicologists Inc. 2006 [cited 2017 Oct 12]. p. 1–24. Available from: http://www.soft-tox.org/files/Guidelines_2006_Final.pdf